

Міністерство освіти і науки України
Департамент агропромислового розвитку Полтавської
обласної державної адміністрації
Національний науковий центр «Інститут аграрної
економіки»

Інститут свинарства і агропромислового виробництва
Національної академії аграрних наук України
Академія WSB (Республіка Польща)
Опольський університет (Республіка Польща)
Національний аграрний університет Вірменії
(Республіка Вірменія)

Азербайджанський державний аграрний університет
(Азербайджанська Республіка)
Азербайджанський університет кооперації
(Азербайджанська Республіка)

Полтавський державний аграрний університет
Навчально-науковий інститут економіки, управління,
права та інформаційних технологій
Кафедра економіки та міжнародних економічних
відносин

МАТЕРІАЛИ

III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Наукове забезпечення міжнародних економічних відносин
та соціально-економічного розвитку в аграрній і суміжних
сферах в умовах глобалізації та військового стану в Україні»

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

«The scientific support of international economic relations and
socio-economic development in agricultural and related spheres
under the globalization condition and the martial law in Ukraine»

30 листопада 2022 р.

м. Полтава, ПДАУ

Міністерство освіти і науки України
Департамент агропромислового розвитку
Полтавської обласної державної адміністрації
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Інститут свинарства і агропромислового виробництва Національної академії
аграрних наук України
Академія WSB (Республіка Польща)
Опольський університет (Республіка Польща)
Національний аграрний університет Вірменії
(Республіка Вірменія)
Азербайджанський державний аграрний університет
(Азербайджанська Республіка)
Азербайджанський університет кооперації
(Азербайджанська Республіка)
Полтавська державна аграрна академія
Навчально-науковий інститут економіки, управління,
права та інформаційних технологій
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

МАТЕРІАЛИ

III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Наукове забезпечення міжнародних економічних відносин та соціально-економічного розвитку в аграрній і суміжних сферах в умовах глобалізації та військового стану в Україні»

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

«The scientific support of international economic relations and socio-economic development in agricultural and related spheres under the globalization condition and the martial law in Ukraine»

**30 листопада 2022 р.
м. Полтава, ПДАУ**

УДК 338.439.5: 339.9 : 005.44

ББК 65.9 (4УКР) 42

Редакційна колегія:

Макаренко П.М. – завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавського державного аграрного університету, д.е.н., професор, член.-кор. НААН України.

Березіна Л.М. – заступник завідувача кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавського державного аграрного університету, д.е.н., професор.

Самойлик Ю.В. – професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавського державного аграрного університету, д.е.н., професор.

Наукове забезпечення міжнародних економічних відносин та соціально-економічного розвитку в аграрній і суміжних сферах в умовах глобалізації та військового стану в Україні. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (30 листопада 2022, м. Полтава). Полтава. 2022. 193 с.

У збірнику надруковані матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Наукове забезпечення міжнародних економічних відносин та соціально-економічного розвитку в аграрній і суміжних сферах в умовах глобалізації та військового стану в Україні». Відповідальність за зміст і редакцію наукових праць несуть їх автори. Матеріали можуть бути корисні для здобувачів вищої освіти, науковців, викладачів вищих навчальних закладів освіти, практиків.

УДК 338.439.5: 339.9 : 005.44

ББК 65.9 (4УКР) 42

ЗМІСТ

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS UNDER THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION AND THE MARTIAL LAW IN UKRAINE	4
---	---

СТРАТЕГІЇ КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПОВОЄННИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

<i>Макаренко П.М., д.е.н., професор, член-кореспондент НААН України, завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, Полтавський державний аграрний університет</i>	5
--	---

Пілявський В.І., д.е.н., доцент кафедри маркетингу, Міжнародний університет бізнесу і права, м. Миколаїв

ГЛОБАЛЬНА ПРОДОВОЛЬЧА ІНФЛЯЦІЯ: ФАКТОРИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

<i>Белінська Я.В. д.е.н., проф., Проф. каф. міжнародних економічних відносин Державного податкового університету</i>	11
--	----

Белінська С.В., Асистент факультету Економіки та менеджменту Аграрний словацький університет. м. Нітра, Словаччина

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ

<i>Муренець І. Г., к. е. н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця</i>	15
--	----

ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ

Шкурупій О. д. е. н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

*Антоненко Я. ЗВО СВО Бакалавр, спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Полтавський державний аграрний університет*

18

ВЕНЧУРНИЙ ФАКТОР ЗРОСТАННЯ РОЛІ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ

Дейнека Т. А., д. е. н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

*Копотун М.К., ЗВО СВО Бакалавр, спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини,
Полтавський державний аграрний університет*

22

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РИНОК ГАЗУ

Чернова О.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, Полтавський державний аграрний університет

25

СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ СКРАПЛЕНОГО ГАЗУ

Чернова О.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

28

*Корольова К., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»,
Полтавський державний аграрний університет*

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

*Коваленко В. здобувач вищої освіти СВО Бакалавр,
Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Полтавський державний аграрний університет*

33

СУЧАСНІ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРАЇНАХ-ЛІДЕРАХ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Чернова О.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

36

*Шевченко К., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»,
Полтавський державний аграрний університет*

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ

Дивнич О. Д., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

41

*Кухтяк С., здобувач вищої освіти спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини, ступеня бакалавр,
Полтавський державний аграрний університет*

НОВІ ІНДУСТРІАЛЬНІ КРАЇНИ «ПЕРШОЇ ХВИЛІ»

Дивнич О. Д., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

44

*Тіщенко В., здобувач вищої освіти спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини, ступеня бакалавр,
Полтавський державний аграрний університет*

ВПЛИВ ВІЙНИ НА АГРАРНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ ТА СУМІЖНІ СФЕРИ

48

THE IMPACT OF THE WAR ON THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY AND RELATED AREAS

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Миколенко І.Г., д.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, Полтавський державний аграрний університет

49

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

*Жайворон Д. С., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,
кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
спеціальність 051 Економіка, Полтавський державний аграрний
університет,* 54

*Науковий керівник: д. е. н., професор, професор кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин, Самойлик Ю. В.*

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

*Карась Ю.М., аспірант ,
Полтавський державний аграрний університет* 58

*Іпатов А.В, аспірант,
Полтавський державний аграрний університет*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

*Рибаченко К.О. здобувач вищої освіти СВО Магістр,
ОПП Економіка підприємства,* 61

*Гладіліна А.Д. здобувач вищої освіти СВО Магістр, ОПП Економіка
підприємства, Полтавський державний аграрний університет*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

*Загребельна І.Л., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин,* 64

*Цикало О.В., здобувач вищої освіти СВО Магістр, ОПП Економіка
підприємства Полтавський державний аграрний університет*

ЕФЕКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА: МІЖНАРОДНИЙ, НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЛОКАЛЬНИЙ ВИМІРИ

Самойлик Ю., д.е.н., професор,

68

Куленяк А.,

Проскурня А.,

Подолько Д., здобувачі вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»,

Полтавський державний аграрний університет

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПАРАДИГМА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

SOCIO-ECONOMIC PARADIGM UNDER THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION AND THE MARTIAL LAW IN UKRAINE

73

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ТА СПОЖИВЧОГО ПОПИТУ У ДОМОГОСПОДАРСТВ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ

Шиян Д. В., доктор економічних наук, професор кафедри економіки підприємства та організації бізнесу, Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця

74

Севрюкова Є. О., аспірант кафедри економіки підприємства та організації бізнесу, Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ СИСТЕМОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Яснолоб І. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права,

Дем'яненко Н. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права

79

*Мурейко Є. В., здобувач ступеня вищої освіти Бакалавр спеціальності 073 Менеджмент
Полтавський державний аграрний університет*

ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ ТА ДЕМОГРАФІЧНА ПОЛІТИКА ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄС

Миколенко І.Г., д.е.н., доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин 82

Строкань А.О., ЗВО 3 курсу ступеня Бакалавр, Полтавський державний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ КОМАНДНОЇ РОБОТИ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ

Шупта І. М., к. п. н., доцентка, доцентка кафедри публічного управління та адміністрування, Полтавський державний аграрний університет 87

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Самойлик Ю.В., д.е.н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

Савенкова О.О., ст. викл. кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін 89

Вернигора М.В., здобувач ступеня доктора філософії спеціальності 051 Економіка, Полтавський державний аграрний університет

СПЕЦИФІКА ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Світлична А.В., к.е.н., доцент, директор ННІ економіки, управління, права та інформаційних технологій

Самойлик Ю.В., д.е.н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин 94

Данильченко О.В., магістрант спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Полтавський державний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ, СТРАТЕГІЯ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ПОТЕНЦІАЛ І ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ТА СУМІЖНИХ СФЕР

98

MANAGEMENT, STRATEGY, LEGAL REGULATION, POTENTIAL AND TRENDS OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF AGRARIAN AND RELATED SPHERES

РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЯК СКЛАДНИКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

*Березіна Л. М., д.е.н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Полтавський державний аграрний університет*

99

РИЗИКИ ПРИ УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Меліхова Т.О., .д. е. н., професор, академік академії економічних наук України, завідувач кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ

102

*Пасічник С.О., аспірант 1-го курсу спеціальності 073
«Менеджмент»,*

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Воронько-Невіднича Т. В., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної,*

106

*Борисенко Ю. В., Чередніченко Р. В., здобувачі вищої освіти,
Полтавський державний аграрний університет*

АСПЕКТИ КРЕАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ НА РИНКУ ПРАЦІ

*Євченко В.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри маркетингу та
торговельного підприємництва, Українська інженерно-педагогічна
академія*

109

ТОВАРНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА І МЕТОДИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

Семенкова А.О., здобувачка вищої освіти

114

*Поночовна О.В., асистентка кафедри економіки та міжнародних
відносин
Полтавський державний аграрний університет*

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

Сухорук К.В., Васько В.Л., здобувачі вищої освіти

116

*Науковий керівник – к.е.н., доцент Овчарук О. М.
Полтавський державний аграрний університет*

ПЕРЕВАГИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

*Торяник А. І.,
Моценський В. Е., здобувачі вищої освіти*

118

*Науковий керівник – д.е.н., доцент Федірець О. В.
Полтавський державний аграрний університет*

СТРАТЕГІЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Цимбалістий В.В., здобувач СВО Магістр, ОПП Економіка
підприємства, спеціальність 051 Економіка, Полтавський державний
аграрний університет*

120

ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

*Рудник М. С., здобувач вищої освіти спеціальності 051 Економіка
ступеня Магістр,
Полтавський державний аграрний університет*

124

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ТА СУМІЖНИХ СФЕР: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА, ЛОГІСТИЧНО-МАРКЕТИНГОВА, ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНА, ІННОВАЦІЙНА ТА ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВІ

128

INFRASTRUCTURAL PROVISION OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF AGRARIAN AND RELATED SPHERES: INSTITUTIONAL, LOGISTIC-MARKETING, FINANCIAL-INVESTMENT, INNOVATIVE AND INFORMATIONAL COMPONENTS

VERTICAL INTEGRATION IN AGRIBUSINESS: THE NEO-INSTITUTIONAL APPROACH

*Ramanauskas J., Dr. (hab.), Professor
Klaipeda University, Lithuania*

*Zhukovskis J., Dr., Professor
Vytautas Magnus University, Lithuania*

129

*Zinovchuk V., Dr. of Econ. Sc., Professor
Polissia National University, Ukraine*

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ Й РОЗВИТКУ МАРШРУТНОЇ МЕРЕЖІ ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

Никончук В.М. д.е. н., доцент,

134

*Завацький В.О. магістр.,
Національний університет водного господарства та природокористування*

ВИДИ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В МУНІЦИПАЛІТЕТІ

Кононенко Ж.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

138

*Кононенко О.А.
Полтавський університет економіки і торгівлі*

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Свистун Л.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківського
бізнесу і оподаткування* 142
*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка»*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Дивнич О. Д., к.е.н., доцент, 144
*доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Полтавський державний аграрний університет*

ЗАХОДИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ У ВОЄННИЙ ЧАС

Велика А. О.,
Сухорук К. В., здобувачі вищої освіти 148
*Науковий керівник – д.е.н., доцент Миколенко І. Г.
Полтавський державний аграрний університет*

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

*Миколенко І.Г., д.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин* 150
*Гужва Н.В., здобувач вищої освіти Магістр
Полтавський державний аграрний університет*

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Харченко О. О., здобувач вищої освіти спеціальності 051 Економіка
ступеня Магістр,* 153
Полтавський державний аграрний університет

НАУКОВІ ЗАСАДИ ПРОВАЙДІНГУ ЕКОІННОВАЦІЙ В АГРАРНІЙ І СУМІЖНІЙ СФЕРАХ

SCIENTIFIC PRINCIPLES OF PROVIDING ECO- INNOVATIONS IN AGRICULTURAL AND RELATED FIELDS

157

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ
ДЛЯ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ У СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО З
МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ТА ХАРЧОВОЇ
БЕЗПЕКИ

*Зоря О.П., д.е.н, професор, професор кафедри фінансів, банківської
справи та страхування,*

158

Яснолоб І.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права,

*Мауер Д.Р., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії;
Полтавський державний аграрний університет*

РОЗВИТОК ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ
ТА ЇЇ ЕКСПОРТ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ
БЕЗПЕКИ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ

*Клименко В.І., к. е. н., доцент, директор Агенції регіонального
розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»;*

161

*Туль С.І., к. е. н., доцент, заступник директора-експерт з
регіонального розвитку Агенції регіонального розвитку Полтавської
області «Офіс євроінтеграції»*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В
НОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Самойлик Ю.В., д.е.н., професор,

Михайлова О.С., к.е.н., доцент,

165

*Харченко В.Р., здобувач СВО «Магістр» спеціальності
076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність,
Полтавський державний аграрний університет*

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Дивнич О. Д., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

169

*Сніжко О., здобувач вищої освіти спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини, ступеня бакалавр,
Полтавський державний аграрний університет*

РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

173

DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SPACE IN THE SYSTEM OF SOCIO-ECONOMIC RELATIONS

THE EDUCATIONAL ACTIVITY INTERNATIONALIZATION
STRATEGY UNDER CONDITIONS OF GLOBALIZATION
CONFLICTS AGGRAVATION

*Zlatinka BLABER, professor of the Accounting and Finance Department,
Salem State University, PhD in Economics Science, Professor*

174

*Gavriel MEIROVICH, professor of the Management Department, Salem
State University, PhD in Economics Science, Professor*

*Iuliia SAMOILYK, professor of the Economy and International Economic
Relations Department, Poltava State Agrarian University, Doctor of
Economic Science, Professor, Poltava State Agrarian University*

енергетичному балансі. Країни, які зможуть опанувати нові технології переробки і транспортування природного газу, а також перейти на альтернативні види енергоносіїв, отримають не лише енергетичну незалежність, але й всі підстави для сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. The Most requested natural gas data // URL : <https://www.eia.gov/naturalgas/data.php>.
2. REPowerEU: how the EU plans to get rid of Russian gas // URL : <https://ukraineinvest.gov.ua/news/12-05-22-6/>.
3. Statistical Review of World Energy // URL : <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/>
4. Didier Holleaux. President of Eurogas and IGU Regional Coordinator. European gas industry takes hit from Russian cuts // Global Voice of Gas magazine. By The International Gas Union. Navigating the crisis. October, 2022. ISSUE 03 | VOL 02. P.20-21.

УДК 339.92

СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ СКРАПЛЕНОГО ГАЗУ

*Чернова О.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин,*

*Корольова К., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»,*

Полтавський державний аграрний університет

Індустрія скрапленого природного газу, маючи майже 50-річний досвід роботи, продовжує розвиватися швидкими темпами. На перший план виходить завдання підвищення енергоефективності та екологічності виробництва.

Невизначеність останніх часів в області енергоресурсів привела до того, що природний газ відіграє все більшу роль в світовому енергетичному балансі. Це сприяє диверсифікації енергопостачання і підвищує енергетичну незалежність країн та регіонів. Заміна шкідливих для природного середовища видів палива природним газом може призвести до зниження викидів парникових газів в атмосферу та покращення загальної екологічної картини.

Завдання максимальної диверсифікації енергоспоживання сьогодні прагнуть вирішити всі країни світу. Існують лише два варіанти розв'язання цієї проблеми – географічне розширення поставок енергоносіїв та урізноманітнення енергоресурсів у паливно-енергетичній стратегії та тактиці країни. Наряду з цим, сьогодні майже неможливо знайти і ефективно застосовувати абсолютно нові, інноваційні енергоносії. Тож, особливого значення набуває завдання оптимізації транспортування та використання вже існуючих енергоресурсів. Насамперед, йдеться про природний газ, який є надзвичайно зручним та оптимальним енергоносієм, що підтверджує тривалий досвід його використання. Так, за даними US Energy Information Administration (EIA) сьогодні в світі споживається близька 400 млрд.куб.м природного газу щорічно, і, за прогнозами тих самих експертів, до 2030 р. споживання зросте в 1,2 рази [1]. Отже, забезпечення таких масштабів споживання в великій мірі злежить й від зростання ринку скрапленого природного газу (СПГ).

Скраплений природний газ (англ. LNG – Liquefied natural gas) — природний газ, який за певних процедур переходить у рідинний стан, що полегшує його зберігання і перевезення. При цьому обсяг газу зменшується в 600 разів. Скраплений газ дорожчий за природний приблизно на \$125 за тонну через сплату акцизів при імпорті та виробництві, але енергетична цінність скрапленого газу вища приблизно на 30%. Існує ще ряд переваг скрапленого газу над іншими видами палива, (зокрема, над вугіллям). Так, природний газ є більш екологічним, адже в 3-4 рази містить менше шкідливих речовин, що забруднюють навколишнє середовище [2].

Отже, з ряду вище означених та інших причин, саме подальший розвиток ринку СПГ (LNG) та транспортування скрапленого газу по всьому світу є одним з основних шляхів вирішення задачі забезпечення країн природним енергоносієм.

Досліджуючи еволюцію ринку світового скрапленого газу, можна відзначити, що його становлення розпочалося у 60-ті роки минулого століття. Більшість експертів визначають кілька етапів розвитку в історії виробництва і міжнародних поставок LNG [3].

Перший етап (1964-1974 рр.) характеризувався невисокими темпами становлення виробничої інфраструктури з відповідною технологією обробки та нарощування експорту СПГ. Окрім великих капіталовкладень безпосередньо у виробництво, необхідно було розбудовувати мережу терміналів, станцій регазифікації, систему транспортування. До того ж, відбувалося нарощування місцевого видобутку природного газу в Західній Європі і США, з'явилися перспективи імпорту до Європи трубопровідного газу з СРСР, Нідерландів, Норвегії. На цьому етапі було збудовано шість заводів зі скраплення газу в Алжирі, Лівії, США, Брунеї, створено невелику мережу терміналів з регазифікації СПГ у США, Західній Європі, Японії.

В результаті до кінця 1974 р. обсяг світової торгівлі LNG склав 14 млрд м³ або 10% від всієї міжнародної торгівлі природним газом. Більшість країн намагалися розвідувати власні родовища або надавали перевагу трубопровідному варіанту поставки газу.

Другий етап становлення даного сектору міжнародного енергетичного ринку співпав із періодом світової енергетичної кризи і тривав до 1980 р. До цього часу відбулося різке зростання цін на всі енергоносії, зокрема, й на нафту. Величезний розрив у вартості між нафтою і LNG дав поштовх до розвитку індустрії та поставок газу в зрідженому вигляді. Були побудовані заводи в Алжирі, ОАЕ, Індонезії, що перетворило Азійсько-Тихоокеанський регіон на ключового світового виробника і постачальника СПГ. Світова торгівля скрапленим природним газом порівняно із попереднім періодом зросла більше

ніж у 2 рази і склала п'ятнадцять відсотків (31 млрд м³ в абсолютному вимірі) від загального обсягу міжнародної торгівлі природним газом.

Третій етап (1980-1982 рр.) означений суттєвим падінням світової торгівлі LNG. Насамперед, це пояснюється негативною динамікою світових цін на нафту та відповідним суттєвим (більш ніж в два рази), зростанням ціни на скраплений природний газ. Внаслідок, споживачі LNG були змушені відмовитися від укладання нових контрактів. Було відкладено реалізацію проектів із розбудови та розвитку виробництв скрапленого природного газу в ряді країн, серед яких Австралія, Іран, Нігерія, Катар.

Четвертий період (1982 р.–90-і р.р. XX ст.), пов'язаний із зниженням ціни на СПГ та, у зв'язку із цим, новою хвилею зацікавленості із боку споживачів на цей енергоносіє. В цей період було збудовано велику кількість заводів із виробництва LNG, зокрема, в Алжирі та Індонезії, розпочався його активний експорт цілим рядом країн, серед яких Малайзія, Австралія та ін. З'явилися і нові імпортери СПГ, до числа яких увійшли Бельгія, Південна Корея, Тайвань тощо. Така динаміка, а також поява нових маршрутів перевезень скрапленого природного газу, призвели до зростання загальних обсягів торгівлі зрідженим газом наприкінці 90-х рр. до 83 млрд м³, що становило 25% всієї світової торгівлі газом [4].

П'ятий, сучасний етап, що розпочався наприкінці XX - початку XXI ст., демонструє постійне зростання цін та обсягів світового виробництва та постачання LNG (в середньому, 3% щорічно). Головною причиною стабільного росту даного сегменту став стрімкий економічний розвиток та готовність до споживання великих обсягів СПГ за «преміальними» цінами ряду країн Південно-Східної та Східної Азії. Із 2000 року експорт-імпорт скрапленого газу зріс більш ніж в двічі (і знов, насамперед – за рахунок попиту в Азії). Сьогодні за даними експертів компанії Royal Dutch Shell, на СПГ припадають 40% від всього світового обсягу торгівлі газом, а до 2040 року його частка зросте до 60% (знизивши роль трубопровідного газу до 40%). Лише Китай за 2018 рік збільшив

імпорт зрідженого газу на 40%, а глобальний попит на нього вже найближчим часом, зросте на 20%.

Сьогодні LNG експортують 18 держав, а купують 42 країни. Багаторічним світовим лідером на ринку СПГ є Катар. Його швидко наздоганяє Австралія, яка до недавнього часу не відігравала значної ролі на глобальному газовому ринку. Великими потужностями для скраплення володіють також Малайзія, Індонезія, Алжир, Нігерія. Світовий ринок СПГ у 2020 р. виріс на 4,9% (це більш ніж удвічі середнього показника останніх десяти років). При цьому трубопровідні поставки скоротилися на 1,7% [5].

Сучасні тенденції розвитку світового ринку LNG характеризуються розширенням кількості експортерів і імпортерів скрапленого природного газу, збільшенням його ролі у забезпеченні енергетичних потреб багатьох країн, диференціації енергоспоживання, удосконаленню технологій та нарощуванню потужностей зі зрідження, регазифікації, а також розширенням транспортної мережі.

Список використаних джерел

1. The Most requested natural gas data. // URL : <https://www.eia.gov/naturalgas/data.php>.
2. Що потрібно знати про ринок скрапленого газу в Україні // URL : <https://www.5.ua/ekonomika/shcho-potribno-znaty-pro-rynok-skraplenoho-hazu-v-ukraini-enerhonezalezhnist-169230.html>
3. L. Detochenko. The global market for liquefied natural gas, the prospects for production and export // URL : <https://arch.pskgu.ru/projects/pgu/storage/prj/prj-23/prj-23-03.pdf>
4. Statistical Review of World Energy // URL : <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/>
5. Trends in LNG Technology and Market. // URL : https://www.international-bc-online.org/wp-content/uploads/2020/06/2_20200528_Eng.pdf